

БВП на човек от населението в стандарти на покупателна способност

През 2011 г. БВП на човек от населението варира от едно до шест между страните членки на Европейския съюз (ЕС), а Фактическото индивидуално потребление на човек подрежда държавите членки на ЕС от 45% до 140% от средното му за ЕС27 равнище.

През 2011 година **брутният вътрешен продукт (БВП)** на човек от населението в **Люксембург**¹, изразен в стандарти на покупателната способност (СПС)², е повече от 2.5 пъти над средния за ЕС. В **Нидерландия, Ирландия, Австрия, Швеция, Дания и Германия** този показател варира от 20% до 30% над средното му равнище в ЕС27, а в **Белгия и Финландия** той надвишава средното за ЕС27 равнище с 10% до 20%. **Великобритания и Франция** отчитат БВП на човек около 10% над, докато в **Италия и Испания** той е около средното европейско ниво.

Кипър е бил с близо 5% под средното европейско равнище, докато **Малта, Словения и Чехия** отчитат БВП на човек в СПС между 15% и 20% по-ниско от средното за ЕС27 равнище. В **Гърция, Португалия и Словакия** той е между 20% и 30% по-нисък, докато **Естония, Литва, Унгария и Полша** са с около една трета под средното равнище на този показател в ЕС27. **Латвия** е само малко повече от 40% по-ниско, а в **Румъния и България** БВП на човек в СПС е по-нисък между 50% и 55% от средното му равнище за ЕС27.

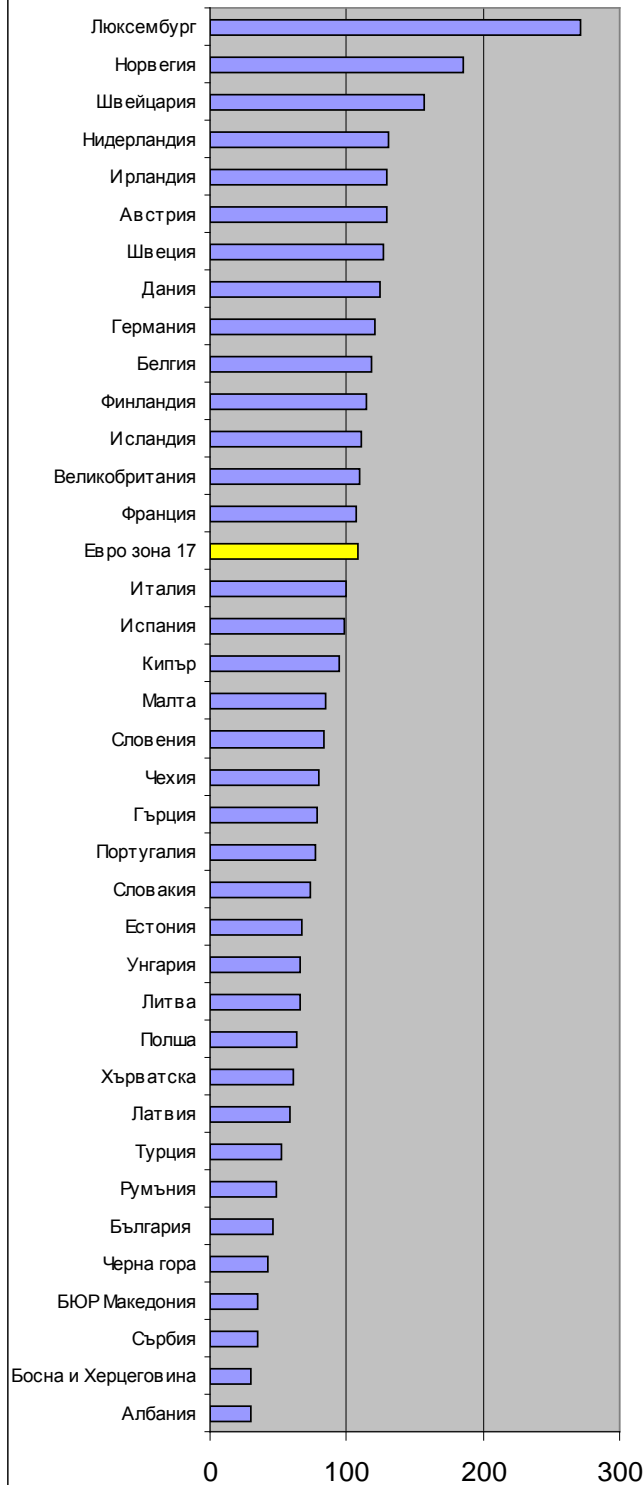
Когато се правят международни сравнения на показатели от националните сметки, като БВП на човек от населението, желателно е не само измерването им в единна валута, но и да се изгледят различията в ценовите равнища. Ако не бъде постигнато, това ще се изрази в надценяване на БВП в страните с високи ценови равнища по отношение на страните с ниски равнища на цени. Сравняваните в настоящия анализ относителни обеми на БВП и ФИП на човек от населението са с изгладени ценови различия и са представени по отношение на средния за Европейския съюз показател (ЕС27=100). Така, ако индексът на физическия обем за дадена страна е под 100, това означава, че равнището на БВП/ФИП на човек е по-ниско отколкото е средното за ЕС27 равнище.

Тези резултати за 2011, 2010 и 2009 г., публикувани³ от **Евростат, Статистическата служба на Европейския Съюз**, са изчислени с помощта на ревизирани паритети на покупателната способност (ППС)⁴ и последни актуални данни за БВП и населението¹ в отделните страни. Те обхващат 27 държави-членки на ЕС, три страни членки на Европейската Асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), една присъединяваща се държава, четири страни кандидатки и две потенциални кандидатки за членство в ЕС.

¹ За България са използвани прогнозни данни за средногодишното население през 2011 г.

Индекси на физическия обем на БВП на човек в СПС през 2011 (ЕС27=100)

Въпреки, че БВП на човек най-често се използва за отчитане на благосъстоянието в отделните страни, той не е единственият индикатор. Алтернативен показател, който е адаптиран по-добре да отразява състоянието на домакинствата, е Фактическото индивидуално потребление (ФИП)⁵ на човек от населението. Обикновено, равнищата на ФИП на човек са по-хомогенни отколкото са тези на БВП. Въпреки това, все още се наблюдават съществени различия между държавите-членки на ЕС. През 2011 година Фактическото индивидуално потребление на човек, изразено в СПС, варира от 40% над средното му за ЕС27 равнище в **Люксембург** до почти 55% под това ниво в **България**.

Както индексите на относителни физически обеми (Таблица 1.), така и индексите на равнища на цени, показани в Таблица 2. са изчислени спрямо средното за ЕС27=100 равнище на цените.

Индекси на физическия обем на ФИП на човек в СПС през 2011 (ЕС27=100)

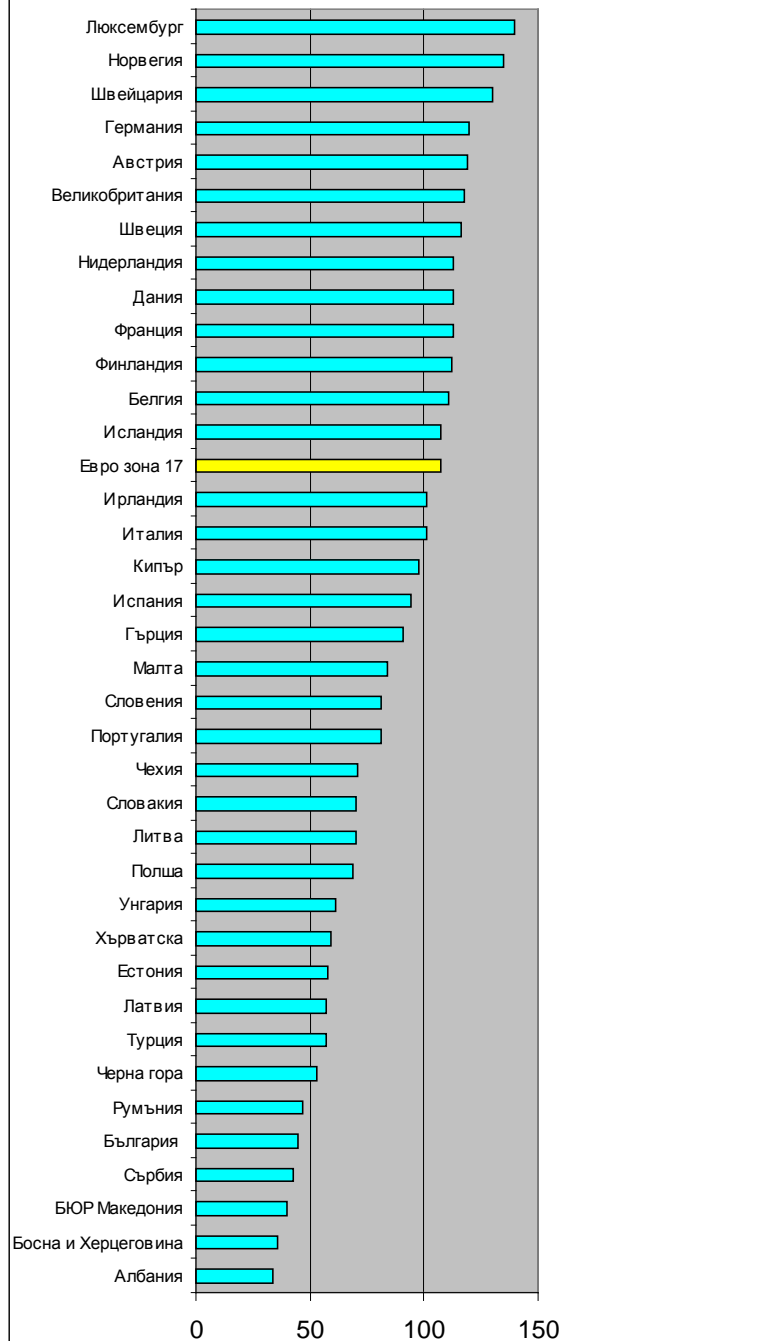

Таблица 1. БВП и ФИП на човек от населението в СПС, ЕС27 = 100

	БВП на човек			ФИП на човек		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
ЕС27	100	100	100	100	100	100
Евро зона (ЕЗ17) ⁶	109	108	108	107	107	107
Люксембург	255	267	271	144	141	140
Нидерландия	132	131	131	118	114	113
Ирландия	130	129	129	103	103	101
Австрия	125	127	129	116	118	119
Швеция	120	124	127	116	114	116
Дания	123	128	125	116	116	113
Германия	115	119	121	115	117	120
Белгия	118	119	119	109	111	111
Финландия	114	113	114	110	111	112
Великобритания	111	111	109	121	120	118
Франция	109	108	108	113	113	113
Италия	104	101	100	103	102	101
Испания	103	99	98	96	95	94
Кипър	100	97	94	102	99	98
Малта	83	85	85	85	83	84
Словения	87	84	84	81	80	81
Чехия	83	80	80	73	71	71
Гърция	94	87	79	104	97	91
Португалия	80	80	77	83	84	81
Словакия	73	73	73	72	71	70
Естония	63	63	67	58	56	58
Литва ²	55	57	66	63	61	70
Унгария	65	65	66	62	60	61
Полша	61	63	64	64	67	69
Латвия	54	54	58	52	53	57
Румъния	47	47	49	46	46	47
България	44	44	46	43	43	45
Норвегия	177	181	186	134	136	135
Швейцария	150	154	157	128	129	130
Исландия	120	112	111	111	106	107
Хърватска	62	59	61	58	57	59
Турция	46	50	52	51	54	57
Черна Гора	41	42	42	50	52	53
БЮР Македония	36	36	35	41	40	40
Сърбия	36	35	35	44	44	43
Албания**	28	27	30	32	30	34
Босна и	31	30	30	37	36	36

Източник: Евростат (online data code : prc_ppp_ind)

* Броят на населението за 2011 г. е преизчислен на база преброяване 2011. Затова индексите на човек от населението за 2011 г. не са напълно съпоставими с предходните години поради прекъсване на реда.

** Индексите за всички години са на база оценка на БВП, направена от Евростат.

В рамките на ЕС относителните равнища на цени през 2011 г. варират с повече от три към едно.

Факторите, които изглаждат равнищата на цени, каквито са паритетите на покупателната способност (ППС), също могат да се използват при анализа на ценовите равнища в страните. Когато БВП или ФИП на човек в националната валута на всяка от страните, участващи в сравнението, се раздели на съответния ППС, в резултат ефектът от различните ценови равнища се неутрализира и се получават реални обеми на БВП или ФИП при еднакво ценово равнище. Когато бъдат разделени с номиналния валутен курс за съответната година, ППС дават оценка за равнището на цените в дадена страна по отношение на ЕС27.

Дания е с най-високо равнище на цени сред държавите-членки – 47% над средното за ЕС27 равнище. Същевременно, в две страни-членки на ЕАСТ – Швейцария и Норвегия, се наблюдават най-високите цени – повече от 60% над средното за ЕС27 ценово равнище. Най-ниските равнища на цени – половината и по-малко от средното равнище за ЕС27, са тези в Черна Гора, Босна и Херцеговина, Сърбия, България, Албания и Бивша Югославска република Македония.

Официалните валутни курсове са решаващи при определяне равнищата на цени и изменението им често има огромно въздействие върху изменението на ценовите равнища във времето. В действителност някои от най-съществените промени в равнищата на цените, наблюдавани през периода 2009 – 2011 г., могат да се обяснят с флукуацията на националните валути спрямо еврото. През 2011 г. националните валути на Швейцария, Швеция, Чехия и Норвегия продължиха да поскъпват спрямо еврото. Най-значимите валутни обезценявания са наблюдавани в Турция и Полша. Тези промени във валутните курсове са по-несъществени между 2010 и 2011 г., отколкото са били между 2009 и 2010 година. Исландската крона, която през последните години значително се обезцени, сега показва относително стабилно поведение.

На последните 3 реда в Таблица 2. са показани коефициентите на вариация на ценовите равнища за три групи страни: Евро зона (ЕЗ17); страни членки на ЕС (ЕС27) и за всички 37 участващи в сравненията европейски държави. Трендът на тези коефициенти се приема като елементарен индикатор за конвергенцията на цените в Европа. Те показват, че: разсейването на цените е много по-ясно изразено в ЕС като цяло и в цялата група от 37 държави, отколкото в Евро зоната.

Таблица 2. Валутни курсове и индекси на равнища на цени (ЕС27 = 100) за ФИП

	Валутни курсове			Индекси на равнища на цени		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Дания	7.4462	7.4473	7.4506	148	145	147
Люксембург	1.0000	1.0000	1.0000	132	134	135
Швеция	10.6191	9.5373	9.0298	112	126	132
Финландия	1.0000	1.0000	1.0000	123	124	126
Ирландия	1.0000	1.0000	1.0000	130	122	119
Белгия	1.0000	1.0000	1.0000	117	115	115
Франция	1.0000	1.0000	1.0000	113	112	111
Нидерландия	1.0000	1.0000	1.0000	109	110	110
Австрия	1.0000	1.0000	1.0000	112	109	110
Италия	1.0000	1.0000	1.0000	106	104	105
Евро зона (ЕЗ17)⁶	1.0000	1.0000	1.0000	106	105	104
Великобритания	0.8909	0.8578	0.8679	98	102	103
Германия	1.0000	1.0000	1.0000	106	104	102

Испания	1.0000	1.0000	1.0000	97	96	96
Гърция	1.0000	1.0000	1.0000	93	93	92
Кипър	1.0000	1.0000	1.0000	91	91	91
Португалия	1.0000	1.0000	1.0000	87	86	85
Словения	1.0000	1.0000	1.0000	86	86	85
Малта	1.0000	1.0000	1.0000	73	73	73
Чехия	26.4350	25.2840	24.5900	68	70	71
Естония	15.6466	15.6466	1.0000	70	69	71
Латвия	0.7057	0.7087	0.7063	68	66	67
Словакия	1.0000	1.0000	1.0000	67	66	67
Литва	3.4528	3.4528	3.4528	61	59	60
Унгария	280.3300	275.4800	279.3700	58	59	59
Полша	4.3276	3.9947	4.1206	54	56	55
Румъния	4.2399	4.2122	4.2391	51	52	53
България	1.9558	1.9558	1.9558	45	45	44
Швейцария	1.5100	1.3803	1.2326	140	151	165
Норвегия	8.7278	8.0043	7.7934	144	156	162
Исландия	172.6700	161.8900	164.4200	99	110	113
Хърватска	7.3400	7.2891	7.4390	71	71	69
Турция	2.1631	1.9965	2.3378	57	63	57
Черна Гора	1.0000	1.0000	1.0000	52	51	51
Сърбия	93.9366	102.9022	101.9572	49	47	51
БЮР Македония	61.2815	61.5192	61.4800	40	40	42
Босна и Херцеговина	1.9558	1.9558	1.9558	52	52	51
Албания	132.0400	137.7664	140.9200	43	42	43
Коефициенти на вариация на индексите на равнища на цени						
ЕЗ 17				0.193	0.191	0.191
ЕС27				0.295	0.294	0.299
Всички 37 страни				0.352	0.362	0.374

Източник: Евростат (online data code : prc_ppp_ind)

Регулярни годишни ревизии на ППС в Евростат

ППС се изчисляват на годишна основа. В съответствие с редовния календар за публикуване ППС се оповестяват като предварителни оценки 12 месеца след годината на сравнение и се ревизират 24 месеца по-късно, докато окончателните резултати се оповестяват 36 месеца след края на годината на сравнение. Тази редовна ревизия на ППС и календар за публикуване е синхронизирана с графика за предоставяне на данни за националните сметки, както е посочено в регламент ESA 95 (1). Следователно, представените резултати за 2009 г. в тази публикация трябва да се считат за окончателни, докато тези за 2010 и 2011 все още са предварителни.

⁽¹⁾ 95; European System of Accounts 1995, Council Regulation (EC) 2223/1996 of 25 June 1996

1. Високият БВП на човек в Люксембург частично се дължи на големия дял в общата заетост на пограничните работници. Създавайки БВП в Люксембург, тези работници не са включени в резидентното население на страната, което се използва за изчисляването на този показател на човек. За сравнение, брутният национален доход (БНД) на човек в Люксембург е около 196% от средния за ЕС27.
2. Стандартът на покупателната способност (СПС) е изкуствена парична единица, елиминираща ценовите различия между страните. Така, 1 СПС купува еднакво количество стоки и услуги във всички участващи в сравнението страни. Тази парична единица позволява да се направи смислено сравняване на физическия обем на икономическите показатели между отделните страни партньори. Изразените в СПС показатели са получени като агрегатите в национална валута по текущи цени се разделят на съответния паритет на покупателна способност (ППС). Равнището на неопределеност на базисната цена и данните от националните сметки, и използваните методи за изчисляване на ППС предполагат, че различията между страните с много близки индекси не биха били необичайно тълкувани.
3. **Евростат, Статистика във фокус, 47/2012, "Съществени различия на БВП на човек от населението между европейските страни"**. Публикацията е на разположение безплатно в PDF формат на страницата на Евростат.
4. Регулярният график за публикуване на ППС включва 4 оценки за дадена година. Първата оценка за 2011, основаваща се частично на прогнозни данни беше публикувана в Прес-съобщение 97/2012 от 20 юни 2012. Настоящото Прес-съобщение представя втората оценка. Данните за 2011 година ще бъдат ревизирани през декември 2013 година и финализирани през 2014.
5. Показателите, които директно отразяват състоянието на домакинствата са по-добре адаптирани да отразят благосъстоянието, отколкото БВП. Един от тях е равнището на потребление на човек от населението. От една страна, в националните сметки Крайното потребление на домакинствата показва направените разходи за закупени стоки и услуги от домакинствата. От друга страна, Фактическото индивидуално потребление (ФИП) се състои от стоки и услуги, действително консумирани от домакинствата, но са платени както от тях, така и от държавното управление или от нетърговските институции, обслужващи домакинствата. При международните сравнения на физическия обем ФИП често е предпочитаният показател, защото той не се влияе от организацията за предоставяне на важни услуги, каквито са здравните, която би могла да се различава значително в отделните страни. Така например, ако в дадена страна стоматологичните услуги се заплащат от държавата, а в друга – от домакинствата, тогава при сравняване на Крайните потребителски разходи на домакинствата няма да се съпоставят еднакви агрегати. Докато при сравняване на ФИП агрегатите, които се съпоставят ще бъдат едни и същи. ФИП е посочен сред препоръките в доклада на Stiglitz-Sen-Fitoussi.
6. Евро зоната (ЕЗ17) включва: Белгия, Германия, Естония, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Италия, Кипър, Люксембург, Малта, Нидерландия, Австрия, Португалия, Словения, Словакия и Финландия.